

О.М. Трусій

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
trusij_o@ukr.net*

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ

Регіональні особливості інвестиційної діяльності в сільське господарство виникають та формуються залежно від природно-кліматичних умов, рівня економічного розвитку регіонів, міжгалузевої спеціалізації аграрного виробництва та інших факторів. Аналіз обсягів, динаміки, структури вкладень у розвиток сільського господарства регіонів України за тривалий проміжок часу свідчить, що активність інвестиційних процесів, як правило, вища в областях зі сприятливими природно-кліматичними умовами, вищою родючістю ґрунтів, розвинутою виробничою та соціальною інфраструктурою, тісною співпрацею інвесторів з органами місцевого самоврядування.

Серед регіонів нашої країни лідерами щодо залучення іноземних інвестицій у галузі сільського господарства є: Київська область (138 млн. доларів США), Львівська (113 млн. доларів США), Івано-Франківська (73,4 млн. доларів США), Дніпропетровська (56,6 млн. доларів США).

За останні чотири років загальна сума капітальних вкладень у сільське господарство, мисливство та пов'язані з ними послуги збільшилася на 58 %, або 38,001,144 млрд грн. Зростання обсягів вкладень у 2018 році спостерігалось у всіх регіонах крім Івано-Франківська. Найсуттєвіші капітальні інвестиції у Вінницькій (79 %), Дніпропетровській (57,7 %), Житомирській (58,7 %), Закарпатській (57,1 %), Київській (55,4 %), Львівській (59,1 %), Одеській (64,1 %), Рівненській (63,5 %), Тернопільській (69,1 %), Чернігівській (63,9 %) областях.

Єдина область де спостерігається спад інвестицій це Івано-Франківська область, вона має мінусову статистику та має показник -25,6 % (по відношенню 2015 до 2018-го року). Головні причини такого стану пов'язані з низькою продуктивністю сільськогосподарського виробництва, малою часткою створеної доданої вартості, недостатньо розвиненим внутрішнім ринком сільськогосподарської продукції. За відсутності обігових коштів у підприємств, збіднілого населення, вирощення більшості традиційних сільськогосподарських культур та утримання тварин стало нерентабельним. Але останні роки показники сільського господарства цієї області знову зростають починаючи з 2017-го року та мають щорічний зріст. Також слід зазначити, що найбільшу питому вагу в структурі капітальних інвестицій у сільське господарство, мисливство та пов'язані з ними послуги займають Вінницька (14,2 %), Київська (9,8 %), Дніпропетровська (5,8 %), Полтавська (5,8 %) області. Найменшу питому вагу займають Івано-Франківська, Закарпатська, Рівненська, Чернівецька області – близько 1 %.

Наразі відновлюються інвестиції у сільське господарство Донецької та Луганської області, по відношенню 2015-го до 2018-го року Донецька має

приріст капітальних інвестицій у 79,9 % а Луганська 76,3 %. Це пов'язане насамперед з поступовим поліпшенням політичної ситуації як регіонів так і країни в цілому.

Вінниччина займає перше місце в Україні за обсягом виробництва валової продукції сільського господарства. Вінниччина має один із найпотужніших серед регіонів України агропромисловий комплекс, який в останні роки демонструє високі темпи розвитку та вагомі результати господарювання. Це пов'язано з сприятливими природно-кліматичними умовами для розвитку землеробства та тваринництва.

Унікальним інвестиційним потенціалом Вінницького регіону є земельний фонд. Область має найбільшу частку українських чорноземів, значна їх частина 21 % – це землі чорноземного типу. Це унікальна концентрація високоякісних земельних ресурсів.

В останні роки відбувається поступове економічне піднесення в усіх регіонах України. Але проблеми все одно існують. Наприклад, основною перешкодою для залучення інвестицій в Одеську та Запорізьку області є нестача сировини, для Тернопільської та Вінницької – відсутність налагодженої системи збуту продукції.

Існують і спільні для всіх регіонів фактори, які стримують залучення інвестицій. До найбільш вагомих відносяться: низький рівень платоспроможності споживачів, високий рівень податків, нестача оборотних коштів, труднощі з отриманням довгострокових кредитів.

Частка іноземних інвестицій, спрямованих у тваринництво у 2018 році, складала майже 30 %. Водночас, частка іноземних інвесторів у структурі капітальних інвестицій становить лише 0,3 %.

При цьому в загальній структурі капітальних інвестицій у сільське, лісове та рибне господарство частка тваринництва становить 11 %.

Загалом прямі іноземні інвестиції у сільське господарство у 2017 році перевищили показник 2016 року на 6,7 %, сягнувши 622 млн дол. Тенденція зростання прямих іноземних інвестицій у галузь відновилася з 2016 року після кількох значних спадів: у 2011 році – на 17,2 %, у 2014 році – на 20,4 %, а також у 2015 році – на 18,6 %.

У 2018 році найбільшими інвесторами сільського господарства України були Кіпр (28,7 %), Віргінські Британські острови (14,5 %) та Німеччина (13,4 %). Також до топ-10 інвесторів галузі увійшли Данія (8,4 %), Велика Британія (7,4 %), Польща (4,9 %), Франція (4,6 %), США (3,2 %), Словаччина та Швеція (по 2,1 %).

Річні притоки прямих іноземних інвестицій (ПІІ) зростали вражаючими темпами на початку 2000-х років перед тим, як уповільнитися після глобальної фінансової кризи. У 2009р. через кризу вони скоротилися більше, ніж на половину. У 2013 р. обсяг ПІІ скоротився на 45 %, що відображає занепокоєння управлінням економікою та середовищем ведення бізнесу. У 2014 р. ПІІ зменшилися на 81 % в контексті політичної нестабільності та ескалації конфлікту в Донецькій та Луганській областях.

Потоки ПІІ відновилися у першому півріччі 2015 р., сягнувши 3,6 % ВВП, хоча цей показник є результатом рекапіталізації банків з іноземним

капіталом. Ці дані потрібно інтерпретувати обережно, бо значна частка первинного (*prima facie*) іноземного капіталу може фактично відповідати процентному арбітражу ПІІ: таким чином офіційна статистика перебільшує реальний рівень притоків ПІІ.

Основні причини, які стимулюють інвестиції в сільське господарство: стабільне зростання попиту на продукцію АПК, зменшення ризиків, порівняно з очікуваними на початку бойових дій, вплив реформ, можливість диверсифікувати ринки збуту продукції, високим рівнем інвестиційної привабливості та збуту сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки. Позитивним фактором є й зростання інвестицій в сільгоспмашини та обладнання. Це пов'язано і з розширенням посівних площ, і з бажанням оновити парк існуючого обладнання. Рослинництво залишається локомотивом розвитку аграрної сфери і ключовим продуктом експорту.

Література:

1. Експортний потенціал України: співробітництво з країнами Європейського союзу / Дорош М.М, Дадак О.О., Гачек Т.С., Грабовський Р.С. // Науковий вісник / Дорош М.М, Дадак О.О., Гачек Т.С., Грабовський Р.С., 2014. – С. 25–31.
2. Інвестиційний процес [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: pro-investitsii.ukr
3. Інвесторам слід розвертатися в бік харчової промисловості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://agroreview.com/news/investoram-slid-rozvertatysya-v-bik-harchovoyi-promyslovosti?page=51>
4. Сайт Державної служби статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua>
5. Сталий розвиток і розумний націоналізм [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://agro-business.com.ua/agro/podiia/item/13584-stalyi-rozvytok-i-rozumnyi-natsionalizm.html>
6. Статистичний щорічник України за 2018 рік. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua
7. У 2019 році прогнозується подальше уповільнення інвестиційної активності у сільському господарстві [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://agropolit.com/news/10582-u-2019-rotsi-prognozuyetsya-podalshe-upovilnennya-investitsiynoyi-aktivnosti-u-silskomu-gospodarstvi>
8. Фурсіна О.В. Теоретичні та практичні аспекти інвестування розвитку аграрних підприємств України / Фурсіна О.В., Миськів Г.В. // Науковий вісник Ужгородського університету / Фурсіна О.В., Миськів Г.В., 2018. – С. 342–345.